

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Ταχ. Δ/ση : Αναστάσεως 2 & Τσιγάντε
101 91 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Κ. Κοσμίδου
Τηλέφωνο : 210 650 8514
Fax : 210 650 8485

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Αρ. Πρωτ.	Ημερομηνία
1321	29/11/07

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 2007

Αριθ. Πρωτ 63977/8267

ΠΡΟΣ : ΥΠΕΧΩΔΕ
Δ3 Δ/ση Συντήρησης Οδικών Έργων
Αχαρνών & Κεφαλληνίας 104
11251, Αθήνα
Κοιν. 1) Γραφείο Υπουργού
(επί του 4100-8-11-07)
2) Ελληνική Εταιρεία για την
Προστασία του Περιβάλλοντος και της
Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Τριπόδων 28 Πλάκα
105 58 Αθήνα

ΘΕΜΑ : Κατασκευή παρακαμπτήριου δρόμου
Σχετ. Η από 2-11-07 επιστολή της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του
Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Σας διαβιβάζουμε το παραπάνω σχετικό που αφορά στην κατασκευή παρακαμπτήριου
δρόμου για την προστασία ιστορικής γέφυρας, για τις δικές σας ενέργειες λόγω
αρμοδιότητας.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΤΣΙΝΟΣ

Εσωτερική διανομή
ΔΟΑΠ – Τμήμα Β' (2)

Επισυνάπτεται
(1) ένας φάκελος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΔΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ (Δ3)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ(Β)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Αρ. Πρωτ.

476

27.12.07

Αθήνα, 20 - 12 - 2007

Αρ. πρωτ. Δ3β/358/7-Τ

Ταχ.δ/ση : Κεφαλληνίας 104
112 51 Αθήνα
Πληροφορίες : Αρ. Σμαριανάκη
Τηλέφωνο : 210 8619569
Fax : 210 8619578
e-mail : dsoed3@otenet.gr

Προς : Δ.Δ.Ε. Περιφέρειας Πελοποννήσου
Οπλ. Σεχιώτη 1
221000 Τρίπολη

ΘΕΜΑ : Κατασκευή παρακαμπτηρίας οδού για την προστασία της ιστορικής γέφυρας της Μαυροζούμινας.

Σχετ. : Η από 2-11-07 επιστολή της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Σε σχέση με την αναγκαιότητα κατασκευής της οδού του θέματος, με το με αρ. πρωτ.63977/8267/19-11-2007 έγγραφο του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών μας διαβιβάστηκε η ανωτέρω σχετική επιστολή.

Δεδομένου ότι η Υπηρεσία μας έχει αρμοδιότητα έγκρισης πιστώσεων μόνον για συντήρηση του οδικού δικτύου και όχι για κατασκευή νέων οδών, σας διαβιβάζουμε την σχετική επιστολή, λόγω αρμοδιότητάς σας.

Συνημμένα:

Η από 2-11-07 Επιστολή της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, συνοδευόμενη από ένα (1) φάκελο.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

Μ. ΒΑΝΙΩΤΟΥ

Κοινοποίηση:

1. Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Τριπόδων 28 - 105 58 Αθήνα
2. Υπουργείο Μεταφορών & Επικοινωνιών
Γεν. Δ/ση Μεταφορών
Δ/ση Οδικής Ασφάλειας & Περιβάλλοντος
Τμήμα Οδικής Ασφάλειας
Αναστάσεως 2 και Τσιγάντε
101 91 Αθήνα

Εσωτ. διανομή:

1. Διευθύντρια
2. Τμήμα β
3. κ. Αρ. Σμαριανάκη, κ. Στ. Σταματάκη
- 4 Χρονολ. Αρχείο

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Η ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

α.α.

ΑΝ. ΚΕΡΑΜΥΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, 105 58 Πλάκα, Αθήνα

Τηλ. 210 3225 245, Φαξ 210 3225 240

e-mail: elet@ellinikietairia.gr • www.ellinikietairia.gr

Αθήνα, 2 Νοεμβρίου 2007
Αρ. Πρωτ. 1206/ΕΕ-123/ΣΑΚ

Κύριο Κώστα Χατζηδάκη
Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Το Σάββατο 27 Οκτωβρίου ως Αντιπρόεδρος της EUROPA NOSTRA, ομοσπονδίας οργανώσεων περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλες τις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης, είχα την τιμή να παραδώσω το βραβείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξαιρετικής ποιότητας αναστήλωση της Αρκαδικής Πύλης και του αρχαίου τείχους στην Μεσσήνη.

Η ανασκαφή και η αναστήλωση της αρχαίας Μεσσήνης, έργο του καθηγητού κ. Πέτρου Θέμελη και της αρχιτέκτονος κ. Ελένης-Άννας Χλέπα, αποτελεί εξαιρετικό έργο που επίσης θα ωφελήσει τα μέγιστα την τοπική οικονομία της Μεσσηνίας ως αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των επισκεπτών.

Περίπου 5χλμ βορειοανατολικά της Αρκαδικής Πύλης σώζεται η παλαιότερη γέφυρα της χώρας μας, τα θεμέλια της οποίας έγιναν ακριβώς την εποχή που κτίσθηκε η ίδια η Μεσσήνη, δηλαδή μετά την νίκη του Επαμεινώνδα στη μάχη των Λεύκτρων, το 371 π.Χ. Τα ανώτερα στρώματα της γέφυρας ανακατασκευάστηκαν επί Οθωμανοκρατίας. Πρόκειται δηλαδή για σημαντικότερο μνημείο, ιδιαίτερα προσιτό σε επισκέπτες διότι γειτνιάζει με την αρχαία Μεσσήνη και συνδέεται με αυτήν.

Σε συζήτηση που έγινε στην Μεσσήνη με τον καθηγητή κ. Πέτρο Θέμελη, ως και με την Δήμαρχο Μελιγαλά, κα Ελένη Αλειφέρη, διαπιστώθηκε η αναγκαιότητα να σταματήσει η φθορά που συνεχώς υφίσταται η γέφυρα αυτή από τις νταλίκες και τα αυτοκίνητα που ακόμα και σήμερα την χρησιμοποιούν. Ζητάμε την ευγενική αλλά αποτελεσματική επέμβαση σας ώστε να κατασκευασθεί παρακαμπτήριος δρόμος που να αποφεύγει την γέφυρα/μνημείο, ώστε η γέφυρα αυτή να αναδειχθεί ως το σημαντικότερο μνημείο που πράγματι αποτελεί.

Επισυνάπτω αντίγραφο περιγραφής του μνημείου εν μέρους του καθηγητού κ. Πέτρου Θέμελη και παραμένουμε στη διάθεσή σας για περαιτέρω συζήτηση.

Με εκτίμηση

Κώστας Καρράς

Κώστας Καρράς
Πρόεδρος

Κοινοποίηση

Υπουργό Πολιτισμού, κ. Μιχάλη Λιάπη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, 105 58 Πλάκα, Αθήνα
Τηλ. 210 3225 245, Φαξ 210 3225 240
e-mail: elet@ellinikietairia.gr • www.ellinikietairia.gr

Αθήνα, 7 Δεκεμβρίου 2007
Αρ. Πρωτ. 1212/ΕΕ-130/ΣΑΚ

Κύριο Κώστα Χατζηδάκη
Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Με την επιστολή αυτή θα ήθελα να σας ευχαριστήσω θερμά για την άμεση ανταπόκρισή σας στην επιστολή μας, με την οποία προτείναμε να κατασκευασθεί παρακαμπτήριος δρόμος που να αποφεύγει την αρχαία γέφυρα. Σχλμ περίπου βορειοανατολικά της Αρκαδικής Πύλης της αρχαίας Μεσσήνης.

Ευελπιστούμε ότι η αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ θα λάβει σοβαρά υπόψη την πρόταση και θα μεριμνήσει για την προστασία του σημαντικού αυτού μνημείου.

Με εκτίμηση

Κώστας Καρράς

Κώστας Καρράς
Πρόεδρος

Κοινοποίηση

*Διεύθυνση Οδικής Ασφάλειας και Περιβάλλοντος

Τμήμα Οδικής Ασφάλειας

Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

Αναστάσεως 2

10191 Αθήνα

*Διεύθυνση Συντήρησης Οδικών Έργων

ΥΠΕΧΩΔΕ

Αχαρνών και Κεφαλληνίας 104

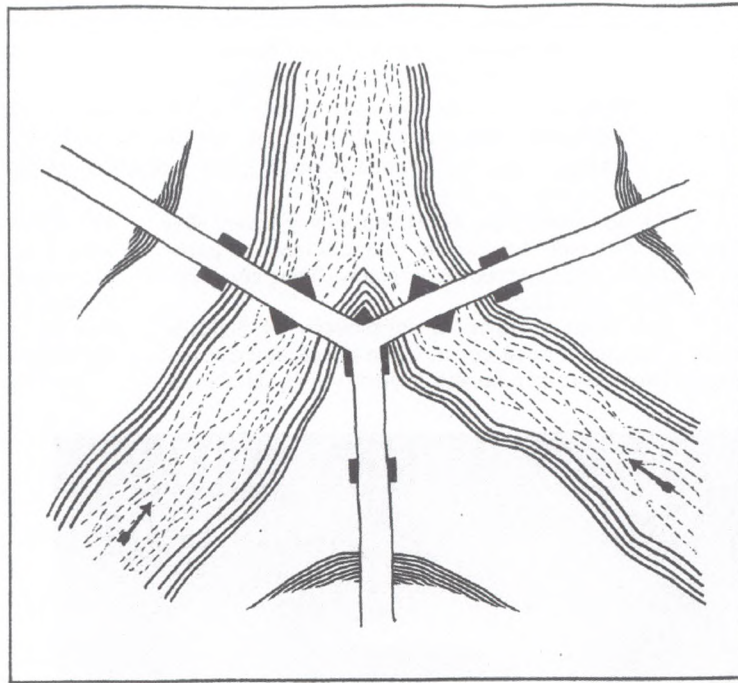
11251 Αθήνα

Pont triple à Mavrozumenos (voy. p. 306). — Dessin de D. Lancelot, d'après un croquis de M. H. Belle.

(1879)

Βαλύρα ήταν τὸ ὄνομα τοῦ σημερινοῦ ἄνω Πάμισου ὀνομαζόμενου στὴν περιοχή τῆς Ἰθώμης Μαυροζούμενο ἢ ποτάμι τῆς Μαυροζούμαινας καὶ βορειότερα ποτάμι τοῦ Βασιλικοῦ. Τὸ ρέμα αὐτὸ ἐνώνεται νοτίως τῆς Ἰθώμης μετὰ τὸ ποτάμι ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἄγ. Φλώρο καὶ ποὺ μόνο αὐτὸ λέγονταν Πάμισος στὴν ἀρχαιότητα (βλ. τὴ σημ. 2, σελ.

109-111). Παλιοὶ περιηγητὲς παρατήρησαν πὺς σὲ ἀπόσταση 5 1/2 περίπου χιλιομέτρων βορειοανατολικά τῆς ἀρκαδικῆς πύλης, δηλ. 30 σταδίων, ὅπως λέει ἐδῶ ὁ Πausanias, στὴ συμβολὴ ἀκριβῶς δυὸ ρευμάτων, ὑπάρχει μιὰ λίθινη μνημειακὴ γέφυρα μετὰ τόξα ποὺ ἔγιναν στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας· χαμηλότερα ὅμως ἢ γέφυρα εἶναι ἀρχαία, χτισμένη μετὰ ὀρθογώνιες πέτρες, ὅπως τὰ τεῖχη τῆς Μεσσήνης. Ἀρχαία εἶναι καὶ ἡ γερὴ θεμελίωσις τῆς γέφυρας. Ἐπομένως στὸ ἴδιο σημεῖο, ὅπου συναντῶνται τρεῖς κύριοι δρόμοι τοῦ Στενυκληρικοῦ πεδίου, ὑπῆρχε καὶ παλαιότερα γέφυρα, τὴν ὁποία πέρασε ὁ Πausanias γιὰ νὰ μπεῖ στὴ Στενύκλαρο. Ἡ σωζόμενη γέφυρα, μετὰ ἐννιά συνολικά τόξα, ἔχει τρεῖς βραχίονες συναντώμενους, σὲ σχῆμα Υ, στὸ σημεῖο τῆς συμβολῆς τῶν δυὸ ρευμάτων. Καθένας ἀπὸ τοὺς βραχίονες ἀνταποκρίνεται σὲ ἓνα ἀπὸ τοὺς τρεῖς δρόμους συναντώμενους στὸ σημεῖο τῆς συμβολῆς τῶν δυὸ ρευμάτων. Τὴν τριπλῇ γέφυρα τὴν περνοῦν σήμερα

στὰ δυτικά τοῦ Μελιγαλᾶ, ὅσοι πηγαίνουν στὸ Νιχώρι Ἰθώμης (πάνω στὸ δρόμο Μελιγαλᾶ-Νιχωριοῦ, στὰ ἀνατολικά κράσπεδα τοῦ Νιχωριοῦ). Σχετικὰ μετὰ τὸ ὄνομα «γέφυρα τῆς Μαυροζούμαινας» ὁ μεσσήνιος Περ. Στυλιανόπουλος στὴν Ἱστορία τῆς Μεσσηνίας (1954, σελ. 168) λέει πὺς ὀφείλεται στὴν κατασκευὴ τῆς ἀπὸ τὴ σύζυγο κάποιου Μαυροζώμη καὶ πὺς τὸ ποτάμι, νοτιότερα τῆς γεφύρας, ἀπὸ τὸ μεσαιωνικὸ αὐτὸ ἐπώνυμο ὀνομάστηκε ποτάμι τῆς Μαυροζούμαινας ἢ Μαυροζούμενο, μέχρι τοῦ σημείου ὅπου ἐνώνεται μετὰ τὸν Πάμισο, σ' ἀπόσταση 10 χιλιομέτρων πρὸς νότον τοῦ γεφυριοῦ, σὲ μιὰ περιοχή ποὺ ἀπὸ τὰ δυὸ ρεύματα λέγεται Διπόταμο. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει καὶ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴ τοῦ γεφυριοῦ, σχετικὴ μετὰ μιὰ ἀνακαίνισή του στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας (μετὰ τὰς ἀνορθογραφίας τῆς): «Εκκενεοθῆ (ἐπισκευάστηκε) τὸ δηωφίρι τῆς Μαυροζούμενα δι ἐξοδὸν ἐμοῦ Σιναν Σουμπασιου Καριτενου» (ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς Καρύταινας).

Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΜΑΥΡΟΖΟΥΜΕΝΗΣ

(Περὶ Θεόδωρος)
29/11/2007